WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)
z dnia 4 maja 2006 r.*

W sprawie C-169/04

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez VAT and Duties Tribunal, London (Zjednoczone Królestwo) postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2004 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 5 kwietnia 2004 r., w postępowaniu:

Abbey National plc

Inscape Investment Fund

przeciwko

Commissioners of Customs & Excise

* Język postępowania: angielski.

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas, prezes izby, J. Malenovský, S. von Bahr (sprawozdawca), A. Borg Barthet i U. Lõhmus, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,
sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 marca 2005 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Abbey National plc przez J. Woolfa, barrister, J.C. Bouchard, adwokat, działających na zlecenie R. Crokera, solicitor,

— w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez K. Manjiego oraz przez E. O'Neill i S. Nwaokolo, działających w charakterze pełnomocników, oraz przez R. Hilla, barrister,

— w imieniu rządu luksemburskiego przez S. Schreinera, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez R. Lyala, działającego w charakterze pełnomocnika,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 8 września 2005 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych — wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. L 145, str. 1, zwanej dalej „szóstą dyrektywą").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu zawisłego między Abbey National plc (zwaną dalej „Abbey National") i Inscape Investment Fund a Commissioners of Customs & Excise (angielski urząd podatkowy, zwany dalej „Commissioners") w przedmiocie opodatkowania z jednej strony usług świadczonych przez depozytariuszy określonej liczby posiadających zezwolenie przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania mających formę trustu („authorised unit trusts") oraz otwartej spółki inwestycyjnej („open-ended investment company", zwanej dalej „OEIC"), a z drugiej strony usług w zakresie administrowania i rachunkowości świadczonych przez spółkę trzecią na podstawie zlecenia udzielonego przez spółkę zarządzającą OEIC.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Artykuł 13 część B lit. d) szóstej dyrektywy brzmi następująco:

„Nie naruszając innych przepisów Wspólnoty, państwa członkowskie zwalniają, na warunkach, które ustalają w celu zapewnienia właściwego i prostego zastosowania zwolnień od podatku i zapobieżenia oszustwom podatkowym, unikaniu opodatkowania lub nadużyciom:

[...]

d) następujące transakcje:

1. udzielanie oraz negocjacje [pośrednictwo] w sprawach kredytu, oraz zarządzanie kredytem przez osobę udzielającą go;

2. negocjacje [pośrednictwo] i przejęcie zobowiązań, poręczeń i innych zabezpieczeń kredytowych lub innego zabezpieczenia oraz zarządzanie zabezpieczeniami kredytowymi przez osobę udzielającą kredytu;

3. transakcje, łącznie z negocjacjami [w tym pośrednictwo], dotyczące depozytu i bieżących rachunków, płatności, transferów, długów, czeków i papierów wartościowych, z wyjątkiem jednakże odzyskiwania długów i faktoringu [i innych papierów wartościowych, jednak z wyjątkiem odzyskiwania długów];

4. transakcje, łącznie z negocjacjami [w tym pośrednictwo], dotyczące waluty, banknotów i monet używanych jako prawny środek płatniczy, z wyjątkiem przedmiotów kolekcjonerskich; za »przedmioty kolekcjonerskie« uważa się monety ze złota, srebra lub innego metalu lub banknoty, które nie są zwykle używane jako prawny środek płatniczy, oraz monety o wartości numizmatycznej;

5. transakcje, łącznie z negocjacjami [w tym pośrednictwo], z wyjątkiem zarządzania i przechowywania, dotyczące akcji, udziałów w spółkach lub stowarzyszeniach, obligacji i innych rodzajów papierów wartościowych, z wyjątkiem:

   — dokumentów ustanawiających własność [tytuł prawny do] towarów,

   — praw lub papierów wartościowych, określonych w art. 5 ust. 3,

6. zarządzanie specjalnymi funduszami inwestycyjnymi [zarządzanie funduszami powierniczymi], określonymi przez państwa członkowskie".

4 Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy Rady 85/611/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) (Dz.U. L 375, str. 3) określa przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania w papiery wartościowe (zwane dalej „UCITS") jako przedsiębiorstwa:

„— których jedynym celem jest zbiorowe inwestowanie w papiery wartościowe kapitału pochodzącego od obywateli i które działają na zasadzie dywersyfikacji ryzyka

oraz

— których jednostki uczestnictwa są, na żądanie ich posiadaczy, odkupywane lub umarzane bezpośrednio lub pośrednio z aktywów tych przedsiębiorstw [...]".

5 Na mocy art. 1 ust. 3 „takie przedsiębiorstwa mogą być utworzone zgodnie z prawem — albo na podstawie prawa zobowiązań (jako wspólne fundusze [fundusze powiernicze] zarządzane przez spółki zarządzające), albo na podstawie prawa powierniczego (jako fundusze powiernicze [unit trust]), albo na podstawie statutu (jako fundusze inwestycyjne [spółki inwestycyjne])". Do celów dyrektywy 85/611 wyrażenie „wspólne fundusze [fundusze powiernicze]" oznacza również „fundusze powiernicze [unit trust]".

6 Zgodnie z art. 4 ust. 1 tej dyrektywy, UCITS posiada zezwolenie na prowadzenie działalności, które zostało mu przyznane przez właściwe władze państwa członkowskiego, w którym znajduje się jego siedziba. Zezwolenie to jest ważne we wszystkich państwach członkowskich.

7 Z art. 4 ust. 2 tej dyrektywy wynika, że aby uzyskać zezwolenie, fundusz powierniczy musi wybrać spółkę zarządzającą i depozytariusza, podczas gdy spółka inwestycyjna, na której również spoczywa obowiązek wyboru depozytariusza, nie ma obowiązku wyznaczenia spółki zarządzającej.

8 Zgodnie z art. 7 ust. 1 i art. 14 ust. 1 dyrektywy 85/611, aktywa odpowiednio funduszu powierniczego i spółki inwestycyjnej muszą być powierzone do przechowania depozytariuszowi.

9 Jeśli chodzi o fundusze powiernicze, zgodnie z art. 7 ust. 3 tej dyrektywy depozytariusz ponadto powinien:

„a) zapewnić, aby sprzedaż, emisja, odkup, umorzenie i unieważnienie jednostek uczestnictwa, realizowane w imieniu funduszu powierniczego przez spółkę zarządzającą, wykonywane były zgodnie z przepisami prawa oraz regulaminem funduszu;

b) zapewnić, aby wartość jednostek uczestnictwa obliczana była zgodnie z przepisami prawa oraz regulaminem funduszu;

c) wykonywać polecenia spółki zarządzającej, o ile nie są one niezgodne z prawem lub regulaminem funduszu;

d) zapewnić, aby w transakcjach związanych z aktywami funduszu powierniczego wszystkie płatności przekazywane mu były w zwyczajowo ustalonych terminach;

e) zapewnić, aby dochody funduszu powierniczego były przeznaczane na cele zgodne z przepisami prawa oraz regulaminem funduszu".

10 W odniesieniu do spółki inwestycyjnej art. 14 ust. 3 tej dyrektywy stanowi, że poza przechowywaniem aktywów depozytariusz powinien:

„a) zapewnić, aby sprzedaż, emisja, odkup, umorzenie i unieważnienie jednostek uczestnictwa, realizowane przez fundusz lub w imieniu funduszu wykonywane były zgodnie z przepisami prawa oraz dokumentami założycielskimi spółki;

b) zapewnić, aby w transakcjach związanych z aktywami funduszu wszystkie płatności przekazywane mu były w zwyczajowo ustalonych terminach;

c) zapewnić, aby dochody spółki były przeznaczane na cele zgodne z przepisami prawa oraz jej dokumentami założycielskimi".

11 Na mocy art. 9 i 16 dyrektywy 85/611 depozytariusz odpowiada, zgodnie z prawem krajowym państwa, w którym znajduje się statutowa siedziba spółki zarządzającej, przed spółką zarządzającą i posiadaczami jednostek uczestnictwa za wszelkie straty poniesione przez nich w wyniku niewykonania przez siebie obowiązków lub ich niewłaściwego wykonania.

12 Zgodnie z art. 10 ust. 1 i art. 17 ust. 1 tej dyrektywy, ta sama spółka nie może prowadzić działalności odpowiednio z jednej strony jako spółka zarządzająca i spółka inwestycyjna, z drugiej strony jako depozytariusz.

13 Dyrektywa 85/611 została zmieniona dyrektywą 2001/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 stycznia 2002 r. w celu uregulowania działalności spółek zarządzających i uproszczonych prospektów emisyjnych (Dz.U. L 41, str. 20) oraz dyrektywą 2001/108/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 stycznia 2002 r. w odniesieniu do inwestycji UCITS (Dz.U. L 41, str. 35). Artykuł 5 ust. 2 akapit drugi dyrektywy 85/611 w jej obecnym brzmieniu odsyła do załącznika II tej dyrektywy, zawierającego niepełną listę czynności związanych z działalnością polegającą na zarządzaniu funduszami powierniczymi i spółkami inwestycyjnymi. Czynności wymienione na tej liście są następujące:

„— zarządzanie inwestycyjne,

— administracja:

a) obsługa prawna i usługi w zakresie rachunkowości w zarządzaniu;

b) zapytania klientów;

c) wycena i wyznaczanie ceny (w tym zwroty podatkowe);

d) monitorowanie przestrzegania uregulowań;

e) utrzymanie rejestru posiadaczy jednostek uczestnictwa;

f) podział dochodu;

g) emisja i umorzenie jednostek uczestnictwa;

h) ustalenia umowne (w tym wysłanie świadectwa);

i) przechowywanie ksiąg;

— wprowadzanie do obrotu".

14 Artykuł 5g ust. 1 zmienionej dyrektywy 85/611, który na mocy art. 13b stosuje się również do spółek inwestycyjnych, które nie wyznaczyły spółki zarządzającej posiadającej zezwolenie na prowadzenie działalności, umożliwia w określonych warunkach, aby spółki zarządzające „upoważni[ły] stron[y] trzeci[e], w celu efektywniejszego prowadzenia działalności spółki, do wypełniania w imieniu tych spółek jednego lub kilku ich obowiązków".

Uregulowania krajowe

15 Zgodnie z załącznikiem 9 grupa 5 pkt 9 i 10 Value Added Tax Act 1994 (ustawy z 1994 r. w sprawie podatku od wartości dodanej), w Zjednoczonym Królestwie za „fundusze powiernicze" w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy uznaje się „authorised unit trusts" (pkt 9) oraz OEIC (pkt 10).

16 Dyrektywa 85/611 została przetransponowana w Zjednoczonym Królestwie mocą Financial Services and Markets Act 2000 (ustawy o usługach i rynkach finansowych z 2000 r., zwanej dalej „FSMA"), której zakres stosowania jest tymczasem większy od zakresu stosowania tej dyrektywy.

17 Zgodnie z FSMA „authorised unit trust" jest to plan zbiorowego inwestowania, którego właścicielem jest fundusz powierniczy rozporządzający nim na rachunek uczestników, wykonujący działalność na podstawie udzielonego zezwolenia. W ramach takiego planu inwestorzy nabywają lub sprzedają jednostki uczestnictwa. Z zastrzeżeniem odkupu jednostek należących do inwestora przez podmiot zarządzający lub sprzedaży jednostek temu ostatniemu przy okazji każdorazowego nabycia lub zbycia jednostek przez inwestora powstają lub są umarzane nowe jednostki.

18 Zgodnie z zasadami mającymi zastosowanie w przypadku planu zbiorowego inwestowania, zawartymi w „Collective Investment Schemes Sourcebook" (zwanym dalej „CIS Sourcebook"), który został opracowany przez Financial Services Authority (organ odpowiedzialny za usługi finansowe), podmiot zarządzający „authorised unit trust" ma obowiązek zarządzania tymi ostatnimi zgodnie z umową powiernictwa, zasadami zawartymi w CIS Sourcebook oraz najbardziej aktualnym prospektem.

19 Postanowienie odsyłające wskazuje na to, że OEIC jest rodzajem planu zbiorowego inwestowania, podobnym do funduszu powierniczego, który jednak nie jest uregulowany przez prawo powiernicze, lecz który ma strukturę spółki prawa

handlowego. Z wyjątkiem przepisów FSMA OEIC są uregulowane w Open-Ended Investment Companies Regulations 2001 (przepisach z 2001 r. mających zastosowanie do otwartych spółek inwestycyjnych, zwanych dalej „przepisami OEIC"). OEIC posiada zmienny kapitał zakładowy, toteż w przypadku gdy inwestor zamierza zainwestować w spółkę, powstają nowe jednostki uczestnictwa, które są umarzane w przypadku, gdy inwestor zamierza zbyć swój wkład.

20 Zgodnie z wymogami zawartymi w przepisach OEIC co najmniej jeden Authorised Corporate Director (podmiot zarządzający spółki posiadającej zezwolenie na działalność, zwany dalej „ACD") powinien zarządzać OEIC. Powinien on być osobą prawną mającą zezwolenie i upoważnienie do działania jako podmiot zarządzający.

21 W FSMA i CIS Sourcebook depozytariusza „authorised unit trust" określa się jako „trustee", podczas gdy zgodnie z przepisami OEIC depozytariusz OEIC określany jest mianem „depozytariusza".

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

22 Członkowie grupy podatkowej VAT Abbey National — Abbey National Unit Trust Managers Limited oraz Scottish Mutual Investment Managers Limited zarządzają odpowiednio piętnastoma i jedenastoma „authorised unit trusts".

23 Trustees tych ostatnich są: Clydesdale Bank plc (zwany dalej „Clydesdale") bądź Citicorp Trustee Company Limited (zwany dalej „Citicorp") albo też HSBC Bank plc (zwany dalej „HSBC"). Sąd krajowy utrzymuje, że spółki te wystawiają rachunek na

opłatę ogólną z tytułu sprawowania przez nie funkcji trustee. Jakkolwiek Clydesdale i HSBC wykonują również działalność w zakresie przechowywania, zafakturowane przez nich kwoty stanowiące opłatę ogólną z tytułu sprawowania funkcji trustee nie obejmują ogólnego przechowywania, za które przewiduje się odrębną opłatę, przy czym Citicorp, sprawujący funkcję trustee, nie wykonuje działalności w zakresie przechowywania.

24 Inscape Investments Limited została wyznaczona jako ACD Inscape Investment Fund i Abbey National Asset Managers Limited spośród trzech pozostałych OEIC. Inscape Investments Limited i Inscape Investment Fund są również członkami grupy podatkowej VAT Abbey National.

25 Citicorp został wyznaczony jako depozytariusz jednego z czterech OEIC i wystawia rachunki na opłatę ogólną z tytułu sprawowanych obowiązków. Jednakże również on nie wykonuje działalności w zakresie przechowywania.

26 Pod koniec roku 2000 Inscape Investments Limited zawarła umowę w sprawie prowadzenia rachunkowości Inscape Investment Fund z Bank of New York Europe Limited, a następnie z Bank of New York (zwanym dalej „Bank of New York"). Na mocy tej umowy ten ostatni zobowiązał się do świadczenia szeregu usług, które zostały zlecone przez Inscape Investments Limited, w szczególności w zakresie obliczania kwoty dochodów i ceny jednostek uczestnictwa lub udziałów funduszu, wyceny aktywów, rachunkowości, opracowania deklaracji o podziale dochodów, dostarczania informacji i dokumentacji na temat rachunków okresowych i deklaracji podatkowych, statystyk i podatku od wartości dodanej (zwanego dalej „podatkiem VAT"), a także opracowywania prognoz przychodów.

27 Bank of New York zobowiązał się również do wykonania innych świadczeń, takich jak przetwarzanie danych, rozliczanie posiadanych funduszy, obliczanie i księgowanie kosztów i wydatków, katalogowanie imprez firmowych, publikacja

dla prasy codziennej informacji o wycenie poszczególnych funduszy, opracowywanie deklaracji podatkowych i deklaracji VAT, a także deklaracji dla Banku Anglii, obliczanie wskaźnika dystrybucji i wydajności oraz udzielanie odpowiedzi na pytania Inscape Investments Limited i/lub depozytariusza.

28 Abbey National wniosła skargę, uzasadniając ją tym, że kilku trustees „authorised unit trusts", którymi zarządzały ich spółki zależne, wystąpiło o zwrot podatku VAT, a Inscape Investment Fund wniosła skargę, uzasadniając ją tym, że zwrotu podatku VAT domagał się od niej jej depozytariusz.

29 Ponadto Abbey National podważa to, że Inscape Investments Limited wystawiła Bank of New York fakturę VAT z tytułu usług w zakresie sprawowania zarządu administracyjnego i prowadzenia rachunkowości, które były przez nią świadczone w charakterze podmiotu zarządzającego.

30 Abbey National podnosi również, że usługi świadczone przez Bank of New York są zwolnione z opodatkowania z tytułu podatku VAT, ponieważ zgodnie z art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy stanowią one „zarządzanie specjalnymi funduszami inwestycyjnymi [zarządzanie funduszami powierniczymi]". Podnosi ona w tym zakresie, że administrowanie funduszem stanowi w sposób oczywisty część zarządzania nim oraz że zlecanie podwykonawstwa ogółu administracyjnych aspektów związanych z zarządzaniem lub znacznej ich części, które stanowią specyficzną i istotną część zarządzania, nie powinno być traktowane odmiennie od zlecania podwykonawstwa w zakresie podejmowania decyzji dotyczących wyboru inwestycji.

31 Abbey National i Inscape Investment Fund utrzymują również, że świadczone usługi, niebędące usługami w zakresie przechowywania, które są dokonywane przez trustees „authorised unit trust" oraz przez depozytariuszy OEIC, są także objęte zwolnieniem z tytułu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy. W rzeczywistości do obowiązków w zakresie zarządzania zalicza się również sprawowanie przez depozytariusza lub trustee obowiązków związanych z kontrolą i podejmowaniem decyzji.

32 Z postanowienia odsyłającego wynika, że zdaniem Commissioners zarządzanie inwestycjami stanowi specyficzny i istotny element zarządzania funduszami powierniczymi, obejmując wybór i zbywanie aktywów, których to zarządzanie dotyczy. Zdaniem tego organu zwolnienie nie obejmuje usług świadczonych przez trustees oraz depozytariuszy, ponieważ bieżące decyzje podejmowane w zakresie zarządzania inwestycjami na ogół bezpośrednio ich nie dotyczą, a ich główne zadanie polega na ochronie konsumenta i inwestora. Zwolnienie nie obejmuje również usług administracyjnych świadczonych przez podmiot zarządzający funduszem, ponieważ żadna z tych usług nie wiąże się z wyborem i zbywaniem aktywów, których to zarządzanie dotyczy.

33 Sąd krajowy zauważa, że zakres zwolnienia z opodatkowania przewidziany w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy jest nieprecyzyjny. Wskazuje on, że istnieje rozbieżność między praktykami różnych państw członkowskich w zakresie traktowania transakcji takich jak te będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym.

34 W tych okolicznościach VAT and Duties Tribunal w Londynie postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1. Czy zwolnienie z tytułu »zarządzania specjalnymi funduszami inwestycyjnymi [funduszami powierniczymi], określonymi przez państwa członkowskie«, przewidziane w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy VAT oznacza, że państwa członkowskie są uprawnione do określenia działalności będącej »zarządzaniem« funduszami powierniczymi, jak również do ustalenia definicji funduszy powierniczych, które mogą korzystać z niniejszego zwolnienia?

2. W przypadku udzielenia odpowiedzi negatywnej na pytanie pierwsze, a zatem gdyby pojęcie »zarządzania« z art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy w sprawie VAT miało podlegać w prawie wspólnotowym wykładni autonomicznej, czy w świetle dyrektywy Rady 85/611/EWG [...] usługi zafakturowane przez depozytariusza lub trustee w ramach wykonywania usług, zgodnie z art. 7 i 14 dyrektywy [85/611], krajowymi przepisami i odpowiednimi przepisami dotyczącymi funduszy, są zwolnionymi z podatku usługami »zarządzania specjalnymi funduszami inwestycyjnymi [zarządzania funduszami powierniczymi]« w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt. 6 szóstej dyrektywy VAT?

3. W przypadku udzielenia odpowiedzi negatywnej na pytanie pierwsze oraz gdyby pojęcie »zarządzania« miało podlegać w prawie wspólnotowym wykładni autonomicznej, czy zwolnienie »zarządzania specjalnymi funduszami inwestycyjnymi [funduszami powierniczymi]« przewidziane w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy VAT ma zastosowanie do usług świadczonych w zakresie administracyjnego zarządzania funduszami przez podmiot zarządzający będący osobą trzecią?".

W przedmiocie pytania pierwszego

35 W swoim pierwszym pytaniu sąd krajowy pyta zasadniczo, czy pojęcie „zarządzania" funduszami powierniczymi, o których mowa w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, stanowi autonomiczne pojęcie prawa wspólnotowego, którego treść nie może być zmieniona przez państwa członkowskie.

Uwagi przedłożone Trybunałowi

36 Abbey National, rząd luksemburski i Komisja Wspólnot Europejskich są zdania, że zwolnienie z opodatkowania przewidziane w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej

dyrektywy w odniesieniu do „zarządzani[a] specjalnymi funduszami inwestycyjnymi [funduszami powierniczymi] określonymi przez państwa członkowskie" należy interpretować w ten sposób, że nie uprawnia ono tych ostatnich do ustalania definicji działalności wchodzącej w zakres pojęcia „zarządzania" funduszami.

37 Natomiast rząd Zjednoczonego Królestwa podnosi, że zwolnienie to uprawnia państwa członkowskie zarówno do tego, jak również do ustalania definicji funduszy powierniczych, które mogą korzystać z tego zwolnienia.

Ocena Trybunału

38 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zwolnienia przewidziane w art. 13 szóstej dyrektywy stanowią autonomiczne pojęcia prawa wspólnotowego, a zatem powinny zostać zdefiniowane z punktu widzenia prawa wspólnotowego, co ma na celu uniknięcie rozbieżności w stosowaniu systemu podatku VAT w poszczególnych państwach członkowskich (zob. w szczególności wyroki z dnia 12 września 2000 r. w sprawie C-358/97 Komisja przeciwko Irlandii, Rec. str. I-6301, pkt 51, z dnia 3 marca 2005 r. w sprawie C-428/02 Fonden Marselisborg Lystbådehavn, Zb.Orz. str. I-1527, pkt 27 oraz z dnia 1 grudnia 2005 r. w sprawach połączonych C-394/04 i C-395/04 Ygeia, Zb.Orz. str. I-10373, pkt 15).

39 O ile wskutek tego państwa członkowskie nie mogą zmienić ich treści, w szczególności w sytuacji gdy same określają warunki ich stosowania, o tyle jednak nie może tak być w przypadku, gdy to Rada powierzyła im zadanie ustalenia pewnych warunków określonego zwolnienia (zob. wyrok z dnia 28 marca 1996 r. w sprawie C-468/93 Gemeente Emmen, Rec. str. I-1721, pkt 25).

40 Należy zatem zbadać, czy art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy powierza państwom członkowskim zadanie zdefiniowania zarówno pojęcia „funduszy powierniczych", jak i „zarządzania" tymi funduszami, czy też odnosi się on wyłącznie do pierwszego z tych dwóch pojęć.

41 Należy stwierdzić w tym zakresie, że o ile występuje niejasność co do zakresu stosowania tego przepisu w wersji angielskiej i niderlandzkiej, o tyle z wersji duńskiej, niemieckiej, francuskiej i włoskiej wynika w szczególności, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy zawiera odesłanie do definicji państw członkowskich jedynie w odniesieniu do pojęcia „funduszy powierniczych".

42 Za ograniczonym zakresem stosowania tego odesłania do prawa krajowego, wynikającym w szczególności z wersji duńskiej, niemieckiej, francuskiej i włoskiej, przemawia również kontekst, w jakim występuje to wyrażenie, systematyka szóstej dyrektywy i cel uniknięcia rozbieżności w zakresie stosowania systemu podatku VAT w poszczególnych państwach członkowskich.

43 Zatem na pytanie pierwsze należy udzielić odpowiedzi, że pojęcie „zarządzania" funduszami powierniczymi, o którym mowa w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, jest autonomicznym pojęciem prawa wspólnotowego, którego treść nie może być zmieniona przez państwa członkowskie.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

44 W pytaniach drugim i trzecim, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający pyta zasadniczo, czy art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy należy interpretować

w ten sposób, że pojęcie „zarządzani[a] specjalnymi funduszami powierniczymi [zarządzania funduszami powierniczymi]" obejmuje:

— usługi zafakturowane przez depozytariusza świadczone zgodnie z art. 7 i 14 dyrektywy 85/611, krajowymi przepisami i odpowiednimi przepisami dotyczącymi funduszy, przepisami krajowymi, oraz

— usługi świadczone w zakresie administracyjnego zarządzania funduszami i prowadzenia ich rachunkowości przez podmiot zarządzający będący osobą trzecią.

Uwagi przedłożone Trybunałowi

45 Abbey National oraz rząd luksemburski podnoszą, że usługi zafakturowane przez depozytariusza lub trustee w ramach świadczenia usług, zgodnie z art. 7 i 14 dyrektywy 85/611, krajowymi przepisami i odpowiednimi przepisami dotyczącymi funduszy, są w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy usługami zwolnionymi z opodatkowania.

46 Ten ostatni przepis obejmuje ich zdaniem również usługi świadczone przez podmiot zarządzający będący osobą trzecią w ramach administracyjnego zarządzania funduszami.

47 Rząd Zjednoczonego Królestwa podnosi, że wyrażenie „zarządzanie" funduszami powierniczymi, zawarte w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, odnosi się do zasadniczego obowiązku polegającego na zarządzaniu portfelem, który jest sprawowany przez podmiot zarządzający funduszem powierniczym.

48 Zwolnienie to nie obejmuje jego zdaniem usług zafakturowanych przez depozytariusza lub trustee, świadczonych w ramach przechowywania aktywów funduszu powierniczego lub kontroli działalności podmiotu zarządzającego, służących zapewnieniu, że działalność ta odbywa się zgodnie z prawem i przepisami regulującymi działalność funduszy.

49 Z tych samych powodów omawiane zwolnienie nie znajdowałoby zastosowania w przypadku usług o charakterze czysto administracyjnym, świadczonych dla podmiotu zarządzającego przez podmiot zarządzający, któremu powierzono podwykonawstwo w zakresie prowadzenia rachunkowości funduszy.

50 Zdaniem Komisji wyrażenie „zarządzanie specjalnymi funduszami inwestycyjnymi [zarządzanie funduszami powierniczymi]" w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy obejmuje wszystkie usługi, które są ściśle powiązane z wykorzystywaniem funduszy, tzn. określanie polityki inwestycyjnej, polityki w zakresie nabywania i sprzedaży aktywów.

51 Zatem usługi świadczone przez depozytariusza, zgodnie z art. 7 i 14 dyrektywy 85/611, krajowymi przepisami wykonawczymi i przepisami dotyczącymi funduszy, nie są zarządzaniem funduszami w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

52 Komisja twierdzi, że usługi świadczone przez podmiot zarządzający będący osobą trzecią i obejmujące administracyjne zarządzanie funduszami w rozumieniu tego przepisu również nie stanowią zarządzania funduszami.

Ocena Trybunału

53 Tytułem wstępu należy stwierdzić, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy dotyczy funduszy powierniczych niezależnie od ich formy prawnej. Zakres stosowania tego przepisu obejmuje zatem zarówno przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania w papiery wartościowe działające w formie umownej, trustu, jak i te działające w formie statutowej.

54 W rzeczywistości zarówno z kontekstu, jak i treści art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy nie wynika, by zamiarem ustawodawcy było ograniczenie zastosowania tego przepisu jedynie do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w papiery wartościowe działających w formie umownej lub trustu.

55 W rzeczywistości w okresie, w którym szósta dyrektywa była przyjmowana, terminologia wspólnotowa w tej dziedzinie nie była jeszcze zharmonizowana, a dyrektywa 85/611 zawierająca w art. 1 ust. 3 wspólnotową definicję UCITS została przyjęta dopiero w 1985 r. Ponadto o ile francuska i włoska wersja art. 1 ust. 3 dyrektywy 85/611, określającego przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania w papiery wartościowe działające w formie umownej, posługuje się tym samym pojęciem, które jest stosowane w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, o tyle sytuacja jest zgoła odmienna w przypadku innych wersji językowych tego przepisu, zwłaszcza w wersjach: angielskiej, niemieckiej, duńskiej i niderlandzkiej.

56 Ponadto jeśli chodzi o stosowanie art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy do transakcji realizowanych między przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania w papiery wartościowe a inwestorami (uczestnikami), jakakolwiek inna wykładnia tego przepisu zwalniająca z podatku VAT przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania w papiery wartościowe działające w formie umownej lub trustu, a nie na

podstawie statutowej, byłaby sprzeczna z zasadą neutralności podatkowej, na której zwłaszcza opiera się wspólny system podatku VAT ustanowiony przez szóstą dyrektywę i który sprzeciwia się temu, by podmioty gospodarcze, które dokonują takich samych transakcji, były traktowane odmiennie w zakresie poboru podatku VAT (zob. wyroki z dnia 16 września 2004 r. w sprawie C-382/02 Cimber Air, Rec. str. I-8379, pkt 23 i 24 oraz z dnia 8 grudnia 2005 r. w sprawie C-280/04 Jyske Finans, Zb.Orz. str. I-10683, pkt 39).

57 Następnie należy przystąpić do rozpatrzenia treści pojęcia „zarządzanie" funduszami powierniczymi.

58 Należy tutaj stwierdzić, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy nie zawiera żadnej definicji tego pojęcia.

59 Wykładnia tego przepisu powinna być dokonywana z uwzględnieniem kontekstu, w jaki się wpisuje, celów oraz układu tej dyrektywy oraz z uwzględnieniem zwłaszcza ratio legis zwolnienia, które przewiduje (zob. podobnie wyrok z dnia 18 listopada 2004 r. w sprawie C-284/03 Temco Europe, Rec. str. I-11237, pkt 18 oraz ww. wyrok w sprawie Fonden Marselisborg Lystbådehavn, pkt 28).

60 Na wstępie należy przypomnieć, że wobec tego, iż przewidziane w art. 13 szóstej dyrektywy zwolnienia stanowią wyjątki od ogólnej zasady, zgodnie z którą opodatkowaniu podatkiem VAT podlegają wszystkie usługi świadczone odpłatnie przez podatnika, należy dokonywać ich ścisłej wykładni (zob. w szczególności wyroki z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie C-275/01 Sinclair Collis, Rec. str. I-5965, pkt 23 oraz z dnia 20 listopada 2003 r. w sprawie C-8/01 Taksatorringen, Rec. str. I-13711, pkt 36).

61 Co więcej, z art. 1 ust. 2 dyrektywy 85/611 wynika, że transakcje przeprowadzane przez UCITS polegają na zbiorowym inwestowaniu w papiery wartościowe kapitału pochodzącego od obywateli. Z użyciem kapitałów, które subskrybenci im powierzają, kupując jednostki uczestnictwa, UCITS tworzą i zarządzają w ich imieniu i za wynagrodzeniem portfelami złożonymi ze zbywalnych papierów wartościowych (zob. wyrok z dnia 21 października 2004 r. w sprawie C-8/03 BBL, Rec. str. I-10157, pkt 42).

62 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 68 opinii, celem zwolnienia z opodatkowania transakcji związanych z zarządzaniem funduszami powierniczymi, przewidzianego w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, jest w szczególności ułatwienie małym inwestorom inwestowania w papiery wartościowe za pomocą przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania. Celem pkt 6 tego przepisu jest zapewnienie neutralności podatkowej wspólnego systemu podatku VAT w kwestii wyboru między inwestowaniem bezpośrednim w papiery wartościowe a inwestowaniem za pośrednictwem przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania.

63 Z powyższego wynika, że transakcje, których dotyczy to zwolnienie, są typowe dla działalności, jaką wykonują przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania.

64 Zatem art.13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy poza czynnościami polegającymi na zarządzaniu zbiorowym portfelem obejmuje czynności, które polegają na zarządzaniu samymi przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania w papiery wartościowe, takie jak te zamieszczone w załączniku II do zmienionej dyrektywy 85/611 w rubryce „Administracja", które są czynnościami właściwymi przedsiębiorstwom zbiorowego inwestowania.

65 Zatem przepis ten nie odnosi się do obowiązków wypełnianych przez depozytariusza przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania, takich jak te wymienione w art. 7 ust. 1 i 3 oraz w art. 14 ust. 1 i 3 dyrektywy 85/611. Obowiązki te nie stanowią bowiem zarządzania przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania, lecz kontrolę i nadzór nad ich działalnością, przy czym zamierzonym ich celem jest zapewnienie, aby zarządzanie przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania odbywało się zgodnie z prawem.

66 Odnosząc się do usług w zakresie zarządzania administracyjnego i prowadzenia rachunkowości funduszy świadczonych przez podmiot zarządzający będący osobą trzecią, należy najpierw zaznaczyć, że tak jak w przypadku transakcji zwolnionych z opodatkowania na mocy art. 13 część B lit. d) pkt 3 i 5 szóstej dyrektywy (zob. wyrok z dnia 5 czerwca 1997 r. w sprawie C-2/95 SDC, Rec. str. I-3017, pkt 32), zarządzanie funduszami powierniczymi, o którym mowa w pkt 6 tego artykułu, jest określane w zależności od rodzaju świadczonych usług, a nie w zależności od osoby świadczącej lub odbiorcy usług.

67 Ponadto treść art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy nie wyklucza co do zasady, by na zarządzanie funduszami powierniczymi składały się różne odrębne usługi wchodzące w zakres pojęcia „zarządzani[a] specjalnymi funduszami inwestycyjnymi [zarządzania funduszami powierniczymi]" w rozumieniu tego przepisu oraz by korzystały one z przewidzianego w nim zwolnienia z opodatkowania, nawet wówczas gdy świadczący te usługi jest podmiotem zarządzającym będącym osobą trzecią (zob. podobnie — w kontekście art. 13 część B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy — ww. wyrok w sprawie SDC, pkt 64 oraz — w kontekście art. 13 część B lit. d) pkt 5 tej dyrektywy — wyrok z dnia 13 grudnia 2001 r. w sprawie C-235/00 CSC Financial Services, Rec. str. I-10237, pkt 23).

68 W tych okolicznościach z zasady neutralności podatkowej wynika, że podmioty gospodarcze powinny mieć możliwość wyboru modelu organizacyjnego, który z czysto gospodarczego punktu widzenia byłby dla nich najbardziej odpowiedni, nie narażając się na to, że przeprowadzane przez nie transakcje nie będą objęte zwolnieniem z opodatkowania przewidzianym w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

69 Jak wynika z powyższego, usługi świadczone przez podmiot zarządzający będący osobą trzecią są co do zasady objęte zakresem stosowania art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

70 Jednakże aby móc je zakwalifikować jako transakcje zwolnione z opodatkowania w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, usługi w zakresie zarządzania administracyjnego i prowadzenia rachunkowości funduszy świadczone przez podmiot zarządzający będący osobą trzecią powinny tworzyć odrębną całość, która — jeśli ją oceniać globalnie — w konsekwencji wypełnia specyficzne i istotne funkcje usługi opisanej w owym pkt 6 (zob. podobnie — w kontekście art. 13 część B lit. d) pkt 5 szóstej dyrektywy — ww. wyroki w sprawie SDC, pkt 66 oraz w sprawie CSC Financial Services, pkt 25).

71 Świadczone usługi powinny zatem dotyczyć specyficznych i istotnych elementów związanych z zarządzaniem funduszami powierniczymi. Samo świadczenie usług o charakterze materialnym czy też technicznym, takie jak udostępnienie systemu informatycznego, nie jest objęte zakresem art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy (zob. podobnie w odniesieniu do art. 13 część B lit. d) pkt 3 ww. wyrok w sprawie SDC, pkt 66).

72 Należy zatem stwierdzić, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy powinien być interpretowany w ten sposób, że pojęcie „zarządzani[a] specjalnymi funduszami powierniczymi [zarządzania funduszami powierniczymi]" w rozumieniu tego przepisu obejmuje usługi w zakresie administracyjnego zarządzania i prowadzenia rachunkowości funduszy świadczone przez podmiot zarządzający będący osobą trzecią, jeżeli tworzą one odrębną całość i — jeśli je oceniać globalnie — są specyficzne i istotne dla zarządzania funduszami powierniczymi.

73 Do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy usługi będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym spełniają te kryteria.

74 Z powyższego wynika, że na pytania drugie i trzecie należy odpowiedzieć, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy 77/388 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „zarządzani[a] specjalnymi funduszami powierniczymi [zarządzania funduszami powierniczymi]", o którym mowa w tym przepisie, obejmuje usługi w zakresie administracyjnego zarządzania i prowadzenia rachunkowości funduszy świadczone przez podmiot zarządzający będący osobą trzecią, jeżeli tworzą one odrębną całość i — jeśli je oceniać globalnie — są specyficzne i istotne dla zarządzania tymi funduszami. Natomiast pojęcie to nie obejmuje świadczenia usług odpowiadających obowiązkom wypełnianym przez depozytariusza, takich jak te wymienione w art. 7 ust. 1 i 3 oraz art. 14 ust. 1 i 3 dyrektywy 85/611.

W przedmiocie kosztów

75 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

1) **Pojęcie „zarządzania" funduszami powierniczymi, o którym mowa w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych — wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku, jest autonomicznym pojęciem prawa wspólnotowego, którego treść nie może być zmieniona przez państwa członkowskie.**

2) **Artykuł 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy 77/388 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „zarządzani[a] specjalnymi funduszami powierniczymi [zarządzania funduszami powierniczymi]", o którym mowa w tym przepisie, obejmuje usługi w zakresie administracyjnego zarządzania i prowadzenia rachunkowości funduszy świadczone przez podmiot zarządzający będący osobą trzecią, jeżeli tworzą one odrębną całość i — jeśli je oceniać globalnie — są specyficzne i istotne dla zarządzania tymi funduszami.**

Natomiast pojęcie to nie obejmuje świadczenia usług odpowiadających obowiązkom wypełnianym przez depozytariusza, takich jak te wymienione w art. 7 ust. 1 i 3 oraz art. 14 ust. 1 i 3 dyrektywy Rady 85/611/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS).

Podpisy